

ולא של מגע שרץ, אלא מאליה היא מטמאה, הואיל וסופה לטמא טומאה חמורה.

ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה. שאם נגע כשעור ביצה ממנה באוכלים טהורים, נטמאו הם.

ומדייקת הגמרא: **מאי לאו,** הא דקתני "מטמאה טומאת אוכלים בכביצה", שהיא סתם משנה, בשיטת רבי מאיר היא.

והיינו, מדקתני צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר, בהכרח שמדובר באופן שנקיט לה לכביצה בידו. כי אם מדובר שהכביצה נבלת עוף טהור מונחת על הארץ, מדוע היא אינה צריכה הכשר בגלל שסופה לטמא טומאה חמורה בהיותה בבית הבליעה? והרי מנין לנו שסופה לטמא טומאה חמורה, אולי היא כלל לא תגיע לבית הבליעה.

ואם מדובר באופן שהכביצה נבלת עוף טהור כבר מונחת בפיו, מדוע היא צריכה מחשבה לאוכלין. והרי בכך שהיא נמצאת בתוך פיו, אין לך מחשבת אוכלין גדולה מזו.

אלא בהכרח, מדובר באופן שהיא מונחת בידו, ולכן בעינין מחשבה לאוכלה. ומכל

בטומאת אוכלים הקלה. שהרי כיון שנמצא הכזית נבלה בתוך פיו של אדם, הוא במצב של "סופו לטמא טומאה חמורה", ובודאי הוא מטמא טומאת אוכלין, שהיא טומאה קלה.

כי תיבעי לך, היכא דנקיט ליה להאי כזית בידיה. והספק הוא: האם מחוסר קריבה לפיו כמחוסר מעשה דמי. ואם כן, לא נחשב עתה הכזית כ"סופו לטמא טומאה חמורה", ולכן אינו מטמא טומאת אוכלין.

או לא כמחוסר מעשה דמי, ומטמא הוא עתה טומאת אוכלין.

אמר ליה: מחוסר קריבה, לאו כמחוסר מעשה דמי, ומטמא הוא במצב שכזה טומאת אוכלין.

איתיביה מהמשנה בריש מסכת טהרות [פרק א א]: **שלשה עשר דברים נאמרו בנבלת עוף טהור, וזה אחר מהן:**

צריכה מחשבה לייעדה לאכילה, ורק על ידי מחשבה שכזו היא טמא מאליה אוכלין ומשקין, משום שרק במחשבה שכזאת סופה לטמא טומאה חמורה.⁽²³⁾

ואין צריכה הכשר. לא של נתינת מים עליה,

טומאה חמורה" נחשב מצב של מחוסר מעשה של קריבה.

23. ויש מבארים, צריכה מחשבה להצטרף פחות מכזית ממנה לפחות מכביצה אוכלין כדי להשלים לכביצה אוכלים. ועל ידי זה הכביצה אוכלים תקבל טומאת אוכלין על ידי מגע בשרץ. עיין רש"י

וכל ספק הגמרא הוא רק בכזית, ולרבי מאיר, כיון שבכזית אין טומאת אוכלים עצמית, הרי יש לדון לפי רבי מאיר, הסובר שהשעיר המשתלח מטמא על אף שהוא חי ואין בו טומאה עצמית, האם גם כזית נבלת עוף טהור [שאיין בה טומאה עצמית] טמא כאשר יש בה חסרון קריבה, כשהשאלה היא באיזה מצב של "סופו לטמא

מקום, נקטה המשנה שיעור של כביצה, ומשמע שבכזית בלבד, על אף שסופו לטמא טומאה חמורה בבית הבליעה, אין בכוחו לטמא עתה טומאת אוכלים, כיון שכזית אינו מטמא טומאת אוכלים אלא רק כביצה.

וקשיא על רבי אבא בר ממל, שאמר לעיל, שלפי רבי מאיר האומר ששעיר המשתלח מטמא מחיים על אף שבעל חי אינו מטמא, הוא הדין שנבלת עוף טהור מטמאה בכזית, על אף שהשיעור לטמא אוכלים הוא בכביצה, ובפשטות משנה זו, ככל שתם משנה, היא גם לרבי מאיר.

ופרקין: **לא**, משנה זו, על אף היותה שתם משנה, לא לדברי רבי מאיר היא, אלא רק לדברי **רבנן היא**, הסוברים ששעיר המשתלח אינו מטמא מחיים, כי אין דבר שסופו לטמא טומאה חמורה מטמא טומאה קלה אפילו בדבר שאינו ראוי לטומאת אוכלים, ולכן יש צורך בשיעור של כביצה, ולא מספיק שיעור של כזית, אבל לרבי מאיר די בכזית נבלת עוף טהור לטומאת אוכלים, כיון שכזית סופו לטמא טומאה חמורה בבית הבליעה, על אף שאין טומאת אוכלים אלא בכביצה.

ופרכין: **והא קתני ברישא של המשנה: צריכה מחשבה, ואין צריכה הכשר.**

ומאן שמעת ליה האי סברא, שלא בעינן הכשר כיון שסופה לטמא טומאה חמורה, **רבי מאיר**. (24)

ומדרישא דמתניתין **רבי מאיר**, **סיפא** דמתניתין נמי **רבי מאיר**. וחוזרת הקושיא, שמוכח כי אפילו לרבי מאיר בעינן כביצה, ולא די בכזית!?

ומשנינן: **מידי איריא?** וכי יש הכרח לומר שכל המשנה לפי רבי מאיר היא!! והרי אפשר לומר, כי **הא**, רישא דמתניתין, **כדאיתא**, כדברי רבי מאיר היא. **והא**, סיפא דמתניתין, **כדאיתא**, כדברי רבנן בלבד היא.

ופרכין: **והא מדקתני בסיפא דמתניתין: שחיטתה של עוף טהור, ומליקתה של עוף קדשים במקדש. מטהרת את טריפתה מטומאתה.** שאם נמצא העוף טריפה אחר השחיטה או המליקה, נטהר הוא מידי נבילה, ואינו מטמא בבית הבליעה.

ומאן שמעת ליה האי סברא, ששחיטתה או מליקתה מטהרת אותה מידי נבילה. **רבי מאיר!** הוא הסובר כך לעיל, בפרק חטאת העוף [סט א].

ואם כן יוצא, כי **רישא** דמתניתין הסוברת שאינה צריכה הכשר. **וסיפא** דמתניתין האומרת שחיטתה או מליקתה מטהרת מידי נבילה, **רבי מאיר** היא. **ומציעתא**, דבעינן כביצה, רק לדברי **רבנן** היא!?

ומשנינן: **אין**, אכן, בהכרח צריך לומר. **רישא וסיפא רבי מאיר. ומציעתא רבנן.**

המשתלח, שהוא חי, מטמא טומאת אוכלים, הרי מוכח שגם דבר שאינו אוכל מטמא טומאת אוכלים [כשסופו לטמא טומאה חמורה], ואם כן, למה צריכה נבלת עוף טהור מחשבה

24. מבואר כאן שגם לרבי מאיר צריכה נבלת עוף טהור מחשבה לאכילה.

והקשו התוספות במסכת בבא קמא [אז א ד"ה פרה], כיון שרבי מאיר סובר שאפילו שעיר

אמר ליה רב המנונא לרבי זירא: לא תיתיב אברעיך, אל תשב, אלא עמוד על רגליך עד דאמרת לי הא מילתא:

נבלת עוף טהור, לרבי מאיר, המטמא טומאת אוכלין מאליה בכזית, האם מונין בו ראשון ושני לטומאה. והיינו, האם טומאה זו של האוכל שנטמא בנבלת העוף הרי היא כראשון לטומאה, ואם נגע באוכל אחר, הרי שני לטומאה.

או אין מונין בו ראשון ושני, שאין האוכל הזה שנטמא מנבלת עוף טהור, מטמא אחרים.

אמר ליה: כל היבא כל אופן של טומאה, דמטמא אדם במגע, מונין בו ראשון ושני. וכל היבא טומאה דלא מטמא אדם במגע, אין מונין בו ראשון ושני.

שלמדים אנו מטומאת שרץ, שהיא מטמאה אדם וכלים. ובטומאה שכזו, המטמאה גם אדם וכלים, נאמר שיש למנות בה ראשון לטומאה ושני לטומאה, כמו שאמר הכתוב "כל אשר בתוכו יטמא". והיינו, שכלי החרס אשר השרץ נמצא בתוכו נעשה ראשון לטומאה, והאוכלין שבתוך הכלי נעשים שני לטומאה.

אבל נבלת עוף טהור, שאינה מטמאה אדם במגע, אין מונין בה ראשון ושני.

בעא מיניה רבי זירא מרב אבין בר חייא, ואמרי לה, יש אומרים ששאל זאת מרב

אבין בר כהנא: הא דתנן במסכת טהרות [פרק ז]: חיבורי אוכלין על ידי משקין, כגון אם היה חצי זית נבילה מצד אחד, וחצי זית נבילה מצד שני, ומשקה טופח נמצא באמצע, ומחבר בין שניהם

וחיבור שכזה נחשב חיבור רק לטומאה קלה, שהחיבור באמצעות המשקה שבין שני החצאי כזית נבילה, נחשב כאילו היו זית שלם מחובר רק לגבי טומאת אוכלים, לטמא את האוכלין והמשקין הנוגעים באחד מן החצאין כאילו נגעו בכזית שלם של נבילה.

אבל, ואין חיבור שכזה נחשב לגבי טומאה חמורה, לטמא אדם וכלים.

והספק הוא:

האם מונין בו, באותו חיבור באמצעות משקה שהוא רק חיבור לגבי טומאה קלה, ראשון ושני? והיינו, האם האוכלים שנגעו באחד החצאים, נטמאו בטומאת ראשון לטומאה, ואם נגעו באוכל אחר עושים אותו שני לטומאה.

או אין מונין בו ראשון ושני, ולא מהני החיבור אלא לפסול את האוכל הנוגע באחד החצאים, אך אינו מטמאו באופן שיוכל לטמא אחרים.

אמר ליה: כל היבא דמטמא אדם במגע, מונין בו ראשון ושני. וכל היבא דלא מטמא אדם, אין מונין בו ראשון ושני. ובחיבורי אוכלין על ידי משקה, כיון שאינו מטמא

לאכילה, אין היא מטמאת בלי מחשבה עליה. ועיין בהרחבה בספר אשר לשלמה [תניינא סימן טט] בכיור הדברים.

לאכילה? ומחלק ר"י בין שעיר המשתלח, שאם ישחטו אותו הוא ראוי לאכילה גם בלי מחשבה, ובין נבלת עוף טהור שאינה עומדת כלל

אדם, אין מונין בו ראשון ושני.

שנינו במשנה: **יצאו** — **אלו ואלו מטמאים** בגדים.

ודנה הגמרא: **מנא הני מילי** שביציאת העוסקים בהוצאת הפרים אל מחוץ לעזרה הם מטמאים בגדים?

דתנו רבנן: נאמר בפר יום הכפורים "ואת פר החטאת, יוציא אל מחוץ למחנה, ושרפו באש". ומשמע מדברי הכתוב הזה שהוא נשרף מיד, בהר הבית.

אך לעומת זאת, בפר העדה ובפר כהן משיח, נלמד לקמן שמקום שריפתם הוא חוץ לשלש מחנות.

וכיון ששלשת הפרים האלו, הם כולם פרים פנימיים, שזריקת דמם היא בפנים [ולא על המזבח החיצון], וכולם למדים זה מזה [לעיל פג ב] בריבוי של "חטאת חטאת". הרי מקום שריפתן צריך להיות שוה בכולם, ולכן מבארת הבריייתא:

לחלו, לגבי פר העדה ולגבי פר כהן משיח, **אתה נותן להם ג' מחנות**, דהיינו, שמקום שריפתן הוא חוץ לג' מחנות. ואילו **כאן**, בפר יום הכפורים אתה נותן להם **מחנה אחת**. שתהיה שריפתם מחוץ למחנה שכינה

בלבד. שנאמר "אל מחוץ למחנה. והשורף אותם יכבס בגדיו". ומשמע שהוא נשרף חוץ לעזרה, מיד בהר הבית.

והלא דינם צריך להיות שוה, שכולם הם פרים פנימיים? אלא מה שנאמר "מחוץ למחנה" בא **לומר** לך, **כיון שיצאו** המתעסקין חוץ למחנה אחת, והיינו חוץ לעזרה, מיד הם **מטמאים בגדים**.⁽²⁵⁾

והוינן בה: **והיא גופא**, שמקום שריפתם של פרים הנשרפין הוא חוץ לשלש מחנות, **מנלן?**⁽²⁶⁾

דתנו רבנן: נאמר בפרשת פר כהן משיח "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה". וביאורו, שמוציאין אותו חוץ לג' מחנות.

אתה אומר שמוציאין אותו חוץ לג' מחנות. **או אינו** מוציאו אלא חוץ למחנה אחת, דהיינו, חוץ לעזרה?

כשהוא אומר בפר העדה "והוציא את הפר אל מחוץ למחנה", **שאין תלמוד לומר**, לכאורה הוא מיותר, **שהרי כבר נאמר** בפר העדה "ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון", והיינו, שכבר אמר הכתוב כי דין שריפת פר העדה הוא כדין שריפת פר כהן משיח, האמור ראשון, בפרשה הקודמת.

26. בפרשת פר כהן משיח נאמר "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה, ושרף אותו".

בפרשת פר העדה נאמר "והוציא את הפר אל מחוץ למחנה, ושרף אותו".

בפרשת הוצאת הדשן נאמר "והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור".

25. רבותינו האחרונים דנו האם המוציא את הפרים חייב מצד מתעסק בשריפתם, או שחדישה תורה שגם המוציא אותם מטמא, וטומאה זאת מתחילה בהוצאה ממחנה אחת בלבד, על אף שמצות השריפה היא מחוץ לשלש מחנות. עיין בהרחבה בחידושי רבי אריה לייב סימן לג

ומה להלן, בפרה אדומה, מקום הזאת דמה הוא למזרחה של ירושלים. וכמו שנאמר בה "והזה אל נוכח פני אהל מועד". ומוכח מכאן שהיה עומד במזרח ופניו למערב, כנגד פתחו של היכל, שהיה בכותל המזרחי. קא-א אף כאן, בפרים הנשרפין, מקום שריפתם הוא למזרחה של ירושלים.

ומבארין: ולרבנן, שדורשים פסוק זה לטומאת בגדים, ולא דורשים את הגזירה שוה, היבא, באיזה מקום ולאיזה צד של ירושלים שריף להו לפרים הנשרפים?

כדתניא, היכן נשרפין פרים הנשרפין? לצפונה של ירושלים, כי כל מעשיה חטאת הוא בצד צפון, הוין לשלש מחנות.

רבי יוסי הגלילי אומר: אבית הדשן הן נשרפין. צריך שיתן שם קודם דשן של המזבח כדי שהמקום יקרא קודם לכן מקום "שפך הדשן".

ומשמע, שתנא קמא סובר שאמנם צריך לשרוף צפונה לירושלים, אך הוא לא מקפיד שיהיה שם מתחילה דשן באותו מקום.

אמר רבא, מאן הוא התנא קמא, דפליג עליה דרבי יוסי הגלילי, וסובר שלא צריך שיהיה שם דשן תחילה? רבי אליעזר בן יעקב.

דתניא: נאמר בפרשת שריפת פרו של כהן משיח "על שפך הדשן ישראל". ומשמע דבעינן שיהא שם דשן קודם שישרף הפר.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: הפסוק בא להשמיענו שיהא מקומו של הדשן משופך. דהיינו, שהמקום יהיה בצורת מדרון, כך שהדשן יוכל להשתפך שם. ומשמע דסבירא ליה שאין צורך שיהא שם קודם דשן.

בהכרח, בא הפסוק המיותר, לומר: תן לו לשריפתו מחנה שניה. והיינו שמיתור הפסוק ידעינן שמקום שריפתו של פר העדה הוא חוץ לשתי המחנות.

שהוא אומר בפרשת הוצאת הדשן, "והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה", שאין תלמוד לומר, שאין צורך לומר שמקום הדשן הוא חוץ למחנה. שהרי כבר נאמר דבר זה בפרשת כהן המשיח, לגבי שריפת הפר, "על שפך הדשן ישראל".

ומכאן אנו היינו יודעים שמקום הדשן הוא חוץ למחנה. וכמו שנאמר "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה, על שפך הדשן ישראל".

אלא ייתור הפסוק הזה בא ללמד: תן לו מחנה שלישית להוציאו חוץ ממנו, לשריפתו.

ומכאן למדנו שמקום שריפת הפרים הוא חוץ לשלש מחנות.

והוינן בה: ורבי שמעון, שאמר במשנתנו שאין מטמאים בגדים עד שיוצת האור, פסוק זה שנאמר בפר יום הכפורים "והוציא את כל הפר מחוץ למחנה" [שממנו למדו רבנן שהפרים מטמאים ביציאתן מהעזרה], מאי עביד ליה? והרי לדבריו הפסוק מיותר! ?

ומבאר הגמרא: מיבעיא ליה האי קרא לכדתניא, רבי אליעזר אומר: נאמר כאן, בפר יום הכפורים, "מחוץ למחנה", ונאמר להלן, בפרה אדומה, "והוציא אותה אל מחוץ למחנה". מה כאן, בפרים הנשרפים, שריפתם הוין לשלש מחנות. אף להלן, בפרה אדומה, שריפתה הוין לג' מחנות.